

- Paragraf sözcüğü sözlükte “Düzyazıların kendi içinde satır başlarıyla ayrıldıkları bölümler.” şeklinde tanımlanır. Bu tanıma açarsak **paragraf**, “Bir duyguyu, bir düşüncüyü bir isteği, bir durumu, bir öneriyi ya da olayı yalnızca bir yönüyle anlatan yazı türüdür.” diyebiliriz.

- Sözcükler cümleleri, cümleler paragrafları, paragraflar da yazıları oluşturur. Paragraf bir yazının küçültülmüş örneğidir. Nasıl yazıların giriş, gelişme ve sonuç bölümleri varsa paragraf da aynı bölümlerden oluşur.

Tohumlar meyvelerin oluşumundaki ilk basamaktır. Yani meyve oluşumunun giriş kısmıdır. Önce tohum toprağa dikilir ve tohumun filizlenmesi beklenir.

- Paragrafın **giriş** kısmında konuya, olaya giriş yapılır. Genellikle vurucu ve merak uyandırıcı cümlelerden oluşur. En başta yer alır.

Tohum filizlendikten sonra artık meyve ağacı büyüyüp gelişmeye başlar. Küçük bir fidanken kalın dalları olan güçlü bir ağaca dönüşür. Artık çiçek açıp meyve vermeye hazırdır.

- Paragrafın **gelişme** kısmında konunun derinliklerine inilir ve ayrıntılar bu kısımda verilir. Tıpkı tohumun dallanıp budaklanarak bir ağaca dönüşmesi gibi gelişme kısmında konu dallanıp budaklanır.

Nihayet büyük zorluklar aşarak gelişen ağacımız meyve vermeye başlar. Yaz boyunca dallarından sulu ve lezzetli armutları toplayıp yeriz.

- **Sonuç** kısmı anlatılan konunun sonuca bağlandığı kısımdır. Yargı bildiren cümlelere yer verilir. Bu kısım da tohumun ağaca dönüşmesi ve sonrasında meyve vermesine benzer. Ağaç tüm imkânlarını meyve için kullanır ve meyve ağacın âdeta imzasıdır.

- Paragrafın bir bütün oluşturması için cümlelerin hem yapı hem de anlam bakımından bütünlük içinde olması gerekir. Paragrafın bütünlüğüne uygun olmayan cümleler paragrafta tutarsızlığa neden olur.

Etkinlik-26

Aşağıda karışık olarak verilen cümleleri numaralarından yararlanarak anlamlı birer paragraf oluşacak şekilde sıralayınız.

1. Bugüne dek dünyada 350 milyon satan küp en çok satılan oyuncakların arasındadır.
2. Firma önce küpe, "Gardion'un Düğümü" ya da "İnka Altın" adını vermeyi düşündüyse de sonunda "Rubik Küpü" adında karar kıldı.
3. 1980 yılında küp, Almanya'da yılın oyuncacı seçildi.
4. Erno bu fikrini bir oyuncak firmasına sattı.
5. Macaristan'ın Budapeşte kentin de öğretmenlik yapan Erno Rubik, öğrencilerinin üç boyutluluğu anlayabilmesi için 1974'te "Sır Küpü"nü icat etti.

Sıralama: ————

1. Sonra da dönerek yere iniyordu.
2. Bütün gün ağaçlardan dökülen yaprakları yakalama oyunu oynadık ve çok eğlendik.
3. Erik ağacının çiçekleri bembeyaz ve narindi.
4. Bahar aylarında olduğumuz için bütün ağaçlar çiçek açmıştı.
5. Rüzgâr her estiğinde çiçekler gökyüzüne uçuyordu.
6. Bugün kardeşimle parka gittik.

Sıralama: —————

Etkinlik-27

Aşağıdaki paragraflarda akışı bozan cümleleri bulunuz. Numarasını yuvarlak içine alınız.

(1) Yemek yemek çok güzel. (2) Toplumumuz çok fazla spor yapmayı sevmiyor. (3) Günümüzün en tehlikeli hastalığı obeziteye bu durumdan dolayı davetiye çıkarıyoruz. (4) Bu konuyla ilgili olarak çalışmalar yapılmalı ve insanlar bilinçlendirilmelidir.

(1) Her yer beton olmuş. (2) Hava çok sıcak. (3) Oyun oynayabileceğimiz hiçbir yer yok. (4) Biz dışarıda istediğimiz gibi oyun oynamak istiyoruz. (5) Ama maalesef oyun alanlarının yerine koca koca alışveriş merkezleri var.

(1) Geçmişten günümüze teknoloji çok ilerlemiştir. (2) Yaşamımızın her alanında teknolojiye faydalanıyoruz. (3) Hayatımızı kolaylaştıran, bize fayda sağlayan teknoloji gelecekte daha da ilerleyecektir. (4) Teknolojinin ilerlemesi ile insanların zamanı kısıtlanmış, öncelikleri değişmiştir. (5) Teknoloji haberleşme araçlarının gelişmesini, böylece dünyanın diğer ucuyla iletişime geçebilmemizi sağlamıştır. (6) Teknoloji günümüzdeki hastalıkların tedavilerinin bulunması pek çok çalışmaya ışık olmuştur.

(1) Çocuklar oyun oynamayı severler. (2) Oyun sayesinde gelecek yıllarda yapacakları rolleri bürünürler. (3) Kimisi doktor, kimisi öğretmen olur oyunlarda. (4) Oyun parklarında çocuklar neşe içinde oynar. (5) Oyun aynı zamanda çocukların hayal dünyasını geliştirir.

Etkinlik-28

Aşağıdaki paragrafların devamına gelebilecek cümleleri bulup eşleştiriniz.

Sonbaharda kuruyan yaprakların çıkardığı çıtırtı kadar güzeldir eylül ayı.

Hele de bülbüllerin sesi her gün duymak istediğim sestir.

Küçükken en büyük zevkim, pazar günleri ailemle birlikte pikniğe gitmekti.

Sizi gerçekten karşılıksız severler.

Yeni taşındığımız evin bahçesindeki çeşmeye su içmeye gelen kuşlar, bizim yeni misafirlerimizi.

Havaların hafif soğumaya başlaması ve ardından gelen yağmur benim için huzurun kendisidir.

Öğretmen olmanın en güzel yanı, öğrencilerimizi mutlu ettiğinizde size bakışlarıyla teşekkür ederek sevgilerini belli etmeleridir.

Bir mesaj vermek, duygularını aktarmak, vakit geçirmek gibi amaçlardan hangisi için resim yapmışlar bilinmez.

Yaşamlarının mağaralarda sürdüren atalarımız, mağaraları resimlerle süslemişler.

Bazen teyzemler ve halamlar da bize katılırdı. Hep birlikte ne çok eğlenirdik!

10, 100 ve 1000 ile Zihinden Bölme İşlemi

- 35 000 m'lik yolun her gün 1000 m'si asfaltlanıyor.
Yolun tamamı kaç günde asfaltlanır?

Çözüm: Yolun tamamını günlük asfaltlanan yola bölelim.

$$\begin{array}{r} 35000 \quad | \quad 1000 \\ - 3000 \quad | \quad 35 \\ \hline 5000 \\ - 5000 \\ \hline 0000 \end{array}$$

Zihinden Yapılısı:

$$35\cancel{000} \div 1\cancel{000} = 35$$

BİLGİ SANDIĞI

Zihinden bölme işleminde, 10'a bölümde bölünen 1 tane 0 (sıfır), 100'e bölümde bölünenden 2 tane 0 (sıfır), 1000'e bölümde bölünenden 3 tane 0 (sıfır) silinir.

Yolun tamamı 35 günde asfaltlanır.

- Aşağıdaki bölme işlemlerinin zihinden yapışlarını inceleyelim.

$$5\cancel{0} \div 1\cancel{0} = 5$$

$$7\cancel{00} \div 1\cancel{00} = 7$$

$$4\cancel{000} \div 1\cancel{000} = 4$$

$$24\cancel{0} \div 1\cancel{0} = 24$$

$$21\cancel{00} \div 1\cancel{00} = 21$$

$$72\cancel{000} \div 1\cancel{000} = 72$$

$$150\cancel{0} \div 1\cancel{0} = 150$$

$$75\cancel{00} \div 1\cancel{00} = 75$$

$$68\cancel{000} \div 1\cancel{000} = 68$$

Çözelim - Öğrenelim

Aşağıdaki bölme işlemlerini zihinden yapınız.

$$480 \div 10 = \dots\dots\dots$$

$$700 \div 100 = \dots\dots\dots$$

$$6000 \div 1000 = \dots\dots\dots$$

$$3100 \div 10 = \dots\dots\dots$$

$$5100 \div 100 = \dots\dots\dots$$

$$11000 \div 1000 = \dots\dots\dots$$

$$7200 \div 10 = \dots\dots\dots$$

$$9200 \div 100 = \dots\dots\dots$$

$$63000 \div 1000 = \dots\dots\dots$$

Etkinlik-34

1 Tabloda verilen bölme işlemlerini zihinden yaparak sonuçlarını yazınız.

÷	10	100	1000
13 000			
25 000			
8000			
61 000			
90 000			

÷	10	100	1000
4000			
92 000			
86 000			
53 000			
71 000			

2 Aşağıdaki bölme işlemlerini zihinden yapınız.

$160 \div 10 = \dots\dots\dots$

$200 \div 100 = \dots\dots\dots$

$6000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$3750 \div 10 = \dots\dots\dots$

$5100 \div 100 = \dots\dots\dots$

$11000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$980 \div 10 = \dots\dots\dots$

$7300 \div 100 = \dots\dots\dots$

$59\ 000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$70 \div 10 = \dots\dots\dots$

$800 \div 100 = \dots\dots\dots$

$82\ 000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$5210 \div 10 = \dots\dots\dots$

$1900 \div 100 = \dots\dots\dots$

$4000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$6900 \div 10 = \dots\dots\dots$

$5400 \div 100 = \dots\dots\dots$

$73\ 000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$8120 \div 10 = \dots\dots\dots$

$9000 \div 100 = \dots\dots\dots$

$62\ 000 \div 1000 =$

$50 \div 10 = \dots\dots\dots$

$12\ 400 \div 100 = \dots\dots\dots$

$14\ 000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$900 \div 10 = \dots\dots\dots$

$15\ 000 \div 100 = \dots\dots\dots$

$40\ 000 \div 1000 =$

$1000 \div 10 = \dots\dots\dots$

$26\ 100 \div 100 = \dots\dots\dots$

$52\ 000 \div 1000 = \dots\dots\dots$

$60\ 000 \div 1000 =$

Bölme İşleminde Bölümü Tahmin Etme

- Bir mağazada atkı ve bere takımı satışlarından 775 ₺ kazanılmıştır. Atkı ve bere takımlarının fiyatı 25 ₺ olduğuna göre, mağazada yaklaşık kaç takım satılmıştır?

Çözüm: Yaklaşık sonucu bulmak için verilenleri en yakın onluğa yuvarlayarak bölme işlemini yapalım.

$$\begin{array}{l} 775 \longrightarrow 780 \\ 25 \longrightarrow 30 \end{array} \quad 780 \div 30 = 26$$

- Bölüneni en yakın yüzlüğe, böleni en yakın onluğa yuvarlayarak bölme işlemini yapalım.

$$\begin{array}{l} 775 \longrightarrow 800 \\ 25 \longrightarrow 30 \end{array} \quad \begin{array}{r} 800 \overline{) 30} \\ \underline{6} \\ 20 \\ \underline{18} \\ 02 \end{array}$$

BİLGİ SANDIĞI

Bölme işleminde sonucu tahmin etmek için bölünen ve bölen en yakın onluk ve en yakın yüzlüklere yuvarlanır.

Gerçek sonuç:

$$775 \div 25 = 31 \text{ atkı bere takımı satılmıştır.}$$

Tahminî sonuç ile gerçek sonuç arasında 26 fark vardır.

- Aşağıdaki bölme işleminde bölümü tahmin edelim, tahminimizi işlemi yaparak karşılaştıralım.

	<u>Tahminî Sonuç:</u>	<u>Gerçek Sonuç:</u>	<u>Fark</u>
$828 \div 18 =$	$\begin{array}{r} 830 \overline{) 20} \\ \underline{8} \\ 23 \end{array}$	$\begin{array}{r} 828 \overline{) 18} \\ \underline{72} \\ 108 \\ \underline{108} \\ 000 \end{array}$	$\begin{array}{r} 46 \\ \underline{41} \\ 05 \end{array}$
En yakın onluk ↓	830		
En yakın onluk ↓	20		

ETKİNLİKLER

Etkinlik-35

Aşağıdaki bölme işlemlerinin sonuçlarını tahmin ediniz. Bölme işlemlerini yaparak tahminleriniz ile karşılaştırınız.

736 ÷ 16 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark
$\begin{array}{r l} 740 & 20 \\ - 60 & 37 \\ \hline 140 & \\ - 140 & \\ \hline 000 & \end{array}$	$\begin{array}{r l} 736 & 16 \\ - 64 & 46 \\ \hline 096 & \\ - 96 & \\ \hline 00 & \end{array}$	$\begin{array}{r} 46 \\ - 37 \\ \hline 09 \end{array}$

756 ÷ 12 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

702 ÷ 18 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

899 ÷ 29 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

336 ÷ 24 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

756 ÷ 21 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

798 ÷ 42 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

992 ÷ 32 =		
Tahminî Sonuç:	Gerçek Sonuç:	Fark

Çarpma ve Bölme İşlemleri Arasındaki İlişki

- Ahmet ve Hülya kitap almak için bir kitapçıya gidiyorlar. Kitapçıda yapılan alışverişle ilgili soruları yanıtlayalım.

Ahmet, tanesi 15 ₺ den 5 adet kitap alıyor. Ahmet, kaç lira ödemiştir?

$15 \times 5 = 75$ ₺ ödemiştir.

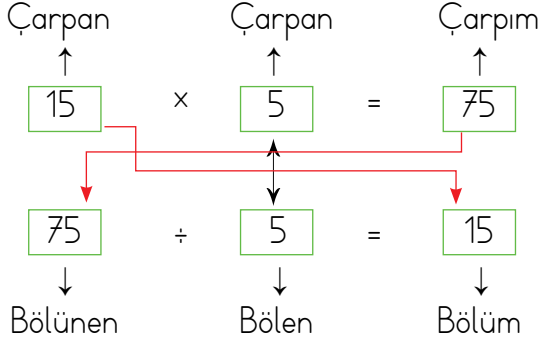

Hülya, aldığı 5 kitap için 75 ₺ ödüyor. Buna göre bir kitap için kaç lira ödemiştir?

$75 \div 5 = 15$ ₺ bir kitabın fiyatı

Ahmet ve Hülya aynı sayıda kitabı aynı paraya almışlardır. Kitaplardan birinin fiyatı ikisinde de aynıdır.

Yaptığımız işlemleri karşılaştıralım.

BİLGİ SANDIĞI

Çarpma işlemi bölme işleminin, bölme işlemi çarpma işleminin tersidir.

- Aşağıdaki çarpma işleminin doğruluğunu bölme işlemi yaparak kontrol edelim.

$$\begin{array}{r} 35 \\ \times 16 \\ \hline 210 \\ + 35 \\ \hline 560 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 560 \overline{) 35} \\ - 35 \\ \hline 210 \\ - 210 \\ \hline 000 \end{array}$$

Çarpanla bölüm bölünenle çarpım eşit olduğundan yapılan çarpma işlemi doğrudur.

ETKİNLİKLER

Etkinlik-36

1 Aşağıdaki çarpma işlemlerini yapınız. Doğruluğunu bölme işlemi yaparak kontrol ediniz.

$$\begin{array}{r} 24 \\ \times 13 \\ \hline 72 \\ + 24 \\ \hline 312 \end{array} \quad \begin{array}{r} 312 \quad | \quad 24 \\ - 24 \\ \hline 072 \\ - 72 \\ \hline 00 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \\ \times 41 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 \\ \times 15 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 32 \\ \times 24 \\ \hline \end{array}$$

2 Aşağıdaki bölme işlemlerini yapınız. Doğruluğunu çarpma işlemi yaparak kontrol ediniz. Bölme işlemindeki kalanı çarpıma eklemeyi unutmayınız.

$$\begin{array}{r} 768 \quad | \quad 8 \\ - 72 \\ \hline 048 \\ - 48 \\ \hline 00 \end{array} \quad 96$$

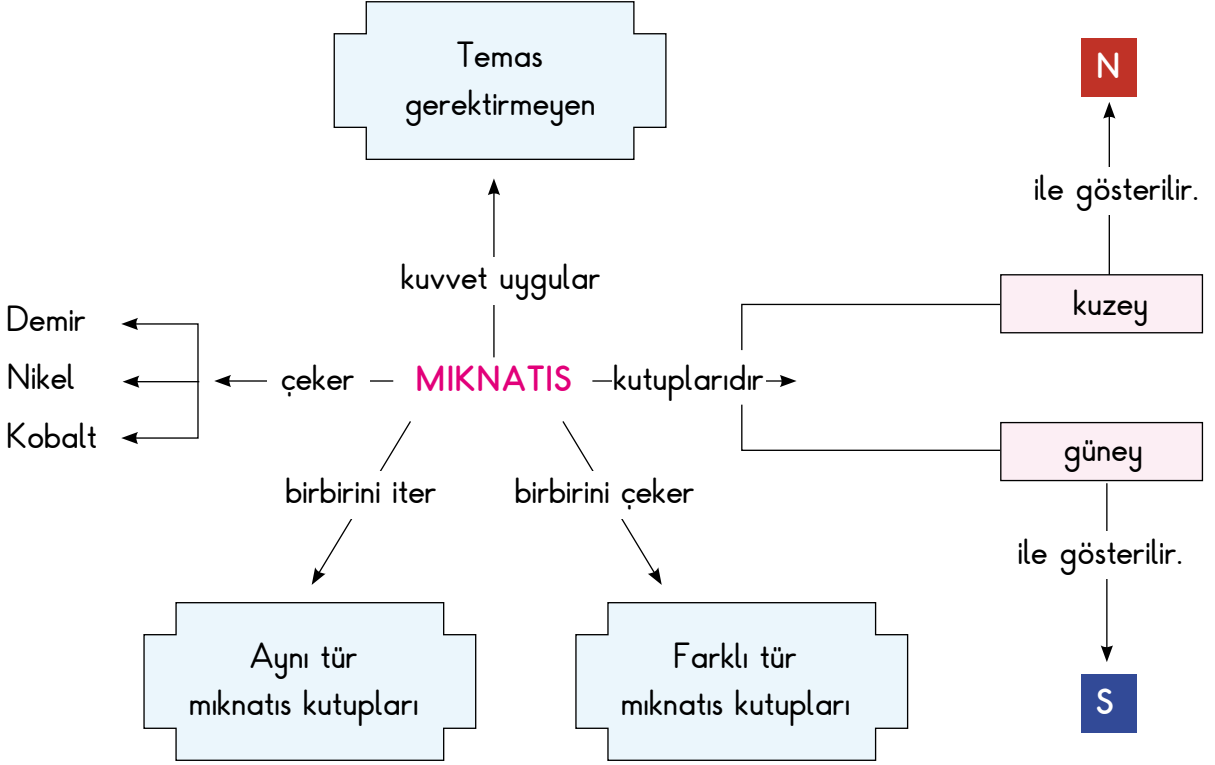
$$906 \quad | \quad 3$$

$$607 \quad | \quad 12$$

$$758 \quad | \quad 15$$

Mıknatısların Çekim Kuvveti

Aşağıdaki kavram haritasını inceleyelim.

MIKNATIS OYUNU

Malzemeler: Oyuncak 2 tane araba, 2 tane mıknatıs

Yapılışı: Oyuncak arabaların üst kısmına gelecek şekilde mıknatısları yerleştirelim. Durumu gözlemleyelim. Araba hangi yöne ilerledi?

Diğer arabanın üzerindeki farklı kutuplar karşı karşıya gelecek şekilde mıknatısı yaklaştıralım. Arabanın durumunu gözlemleyelim. Araba hangi yöne gider?

Gözlem Sonucum:

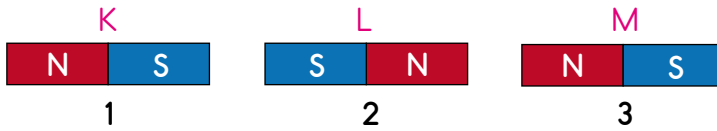

Mıknatısla ilgili genel bilgiler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ✓ Mıknatis demir, nikel ve kobalt gibi metalleri çeker.
- ✓ Bir mıknatısın iki kutbu vardır.
- ✓ İkiye bölünen bir mıknatısın kutup sayısı değişmez.
- ✓ Mıknatısın kuzey kutbuna yaklaştırılan kobalt parçacıkları mıknatıs tarafından çekilir.
- ✓ Bir mıknatıs tarafından çekilen demir tel başka bir mıknatıs tarafından da çekilebilir.
- ✓ Mıknatıslar maddelere temas gerektirmeyen kuvvet uygular.
- ✓ Farklı kutupları birbirine yaklaştırılan mıknatıslar birbirini çeker.
- ✓ Aynı tür kutupları birbirine yaklaştırılan mıknatıslar birbirini iter.

DÜŞÜNELİM

Şekildeki sistemde L mıknatısı hareket eder mi?

Neden?

.....

.....

.....

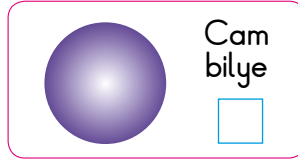
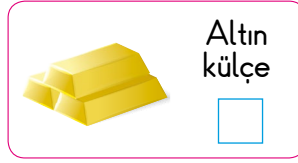
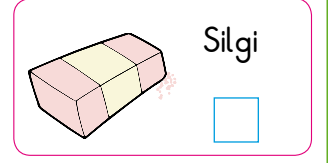
.....

.....

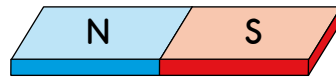
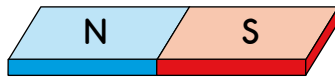
Etkinlik-21

Şekildeki mıknatıs tarafından çekilebilecek olan maddelerin verildiği kutucukları ✓ ile işaretleyiniz.

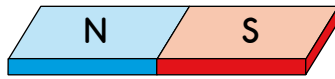

Etkinlik-22

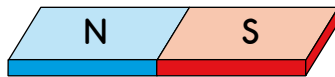
Aşağıdaki düzenek çiftlerinde cisimler arasındaki etkileşimi (itme - çekme) yazınız.

.....

.....

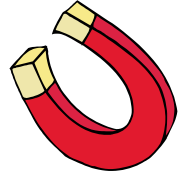

.....

★ Etkinlik-23

Aşağıdaki bilgilerden doğru olanların başındaki kutucuğa "D", yanlış olanların başındaki kutucuğa "Y" yazınız.

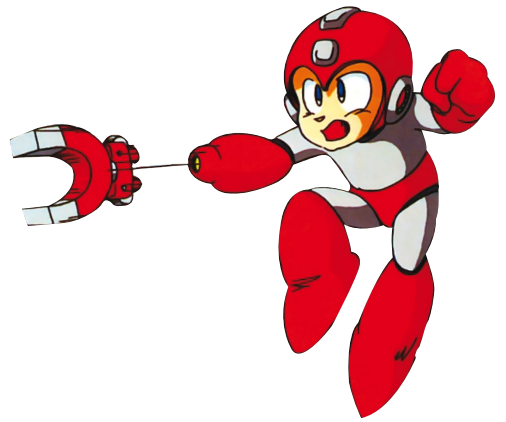
- Mıknatıslar demir, nikel veya kobalt gibi maddeleri çeker.
- Mıknatıslar su ortamında etkinlik göstermez.
- Çelikten yapılan cisimler mıknatıs tarafından çekilir.
- Mıknatıslar kendine yaklaştırılan tüm maddeleri çeker.
- Mıknatıslar manyetik maddelere temas ettirilmeden onları çekemez.
- Mıknatıslar kuzey (N) ve güney (S) olmak üzere iki kutupludur.
- Ortadan ikiye bölünen bir mıknatıs tek kutuplu hâle geçer.
- İki çubuk mıknatısın aynı tür kutupları birbirine yaklaştırılırsa mıknatıslar birbirini çeker.
- Zıt yönlü kutupları birbirine yaklaştırılan mıknatıslar birbirini iter.
- Bir mıknatısın kuzey kutbu demir bilyeyi çekiyorsa, güney kutbu aynı bilyeyi iter.

★ Etkinlik-24

Aşağıda mıknatısların kullanım alanlarına örnekler verilmiştir. Verilen örneklerden doğru olanları ✓ ile işaretleyiniz.

- Buzdolabı kapaklarının kapatılmasında
- Terzilerde toplu iğnelerin bir arada tutulmasında
- Hoparlör üretiminde
- Pusula üretiminde
- Alışveriş mağazalarının güvenlik alarmlarında
- Ağır demir yığınlarının kaldırılmasında
- Çelik çaydanlık üretiminde
- Cam ürünlerin üretilmesinde

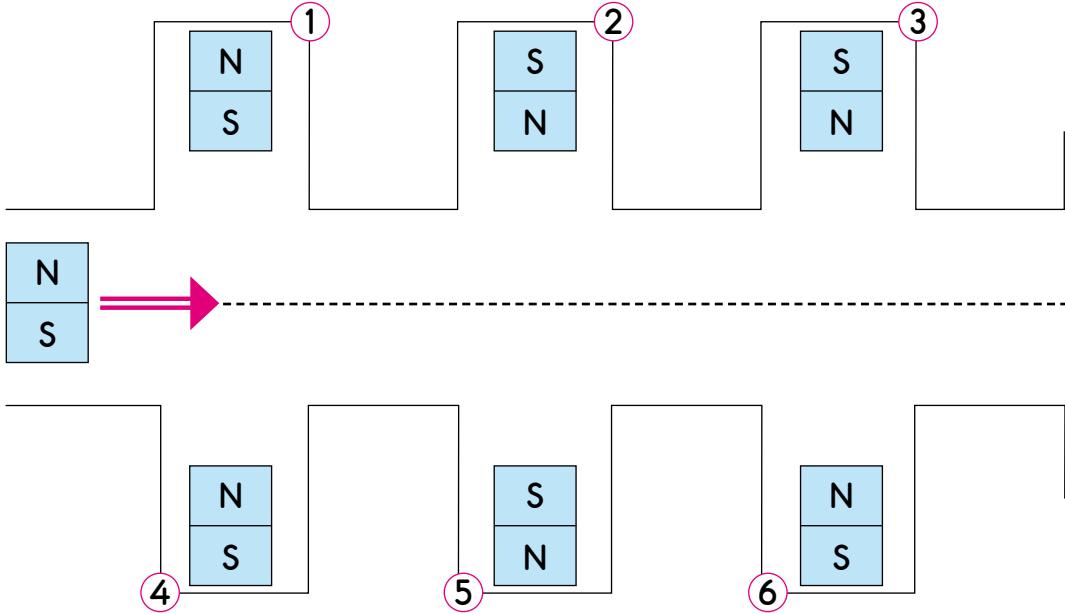
Etkinlik-25

Aşağıdaki bilgilerden doğru olanlar için "D", yanlış olanlar için "Y" kutucuğunu işaretleyiniz.

	D	Y
• Büfe camlarının kapatılmasında mıknatıs kullanılır.	☐	☐
• Mıknatıslar yön bulmada kullanılabilir.	☐	☐
• Zıt kutupları birbirine yaklaştıran mıknatıslar birbirini çeker.	☐	☐
• Bir mıknatısın yalnızca bir kutbu vardır.	☐	☐
• Demir bir külçeyi çeken mıknatıs, gümüş bir külçeyi iter.	☐	☐
• Mıknatısın bir kutbu demiri çekiorsa diğer kutbu aynı demiri iter.	☐	☐
• Mıknatıslar yalnızca manyetik maddelere etki eder.	☐	☐
• Bir mıknatıs ile demir çubuk arasına kâğıt konulursa mıknatıs demiri çekemez.	☐	☐

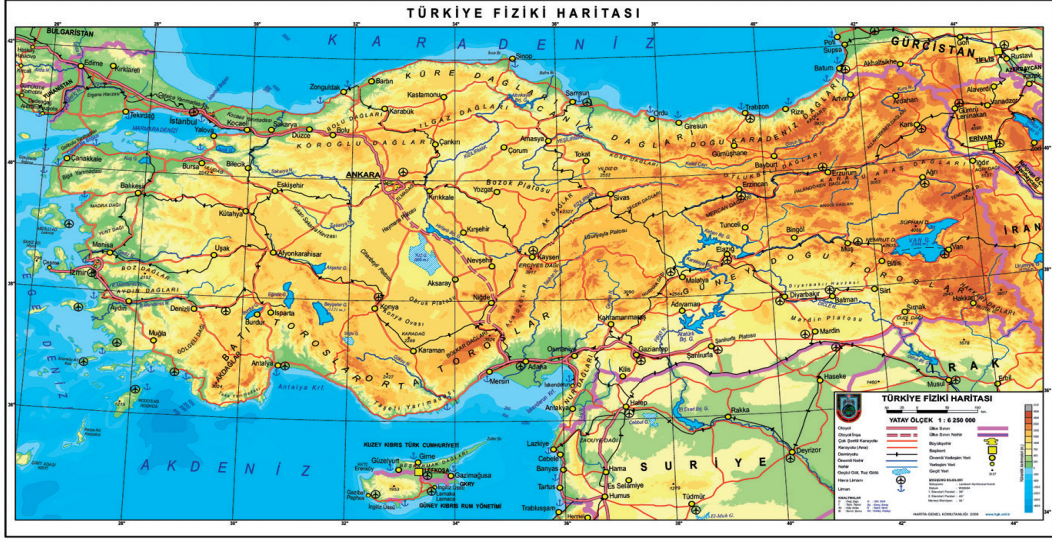
Etkinlik-26

Şekildeki mıknatıs kesikli çizgilerle belirtilen yol boyunca ilerletilirse numaralandırılan yuvalardan hangisine yerleşir?

Etkinlik-44

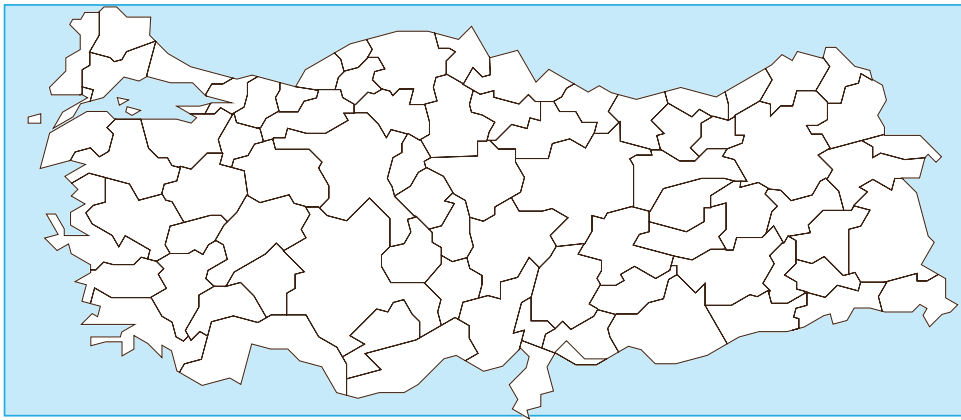
Aşağıdaki fiziki haritayı inceleyiniz. Soruları yanıtlayınız.

- 3 tane dağ ismi yazınız. ....
- 3 tane plato ismi yazınız. ....
- Denizlerimizin isimlerini yazınız. ....
- 4 tane akarsu ismi yazınız. ....
- Göllerimize örnek yazınız. ....

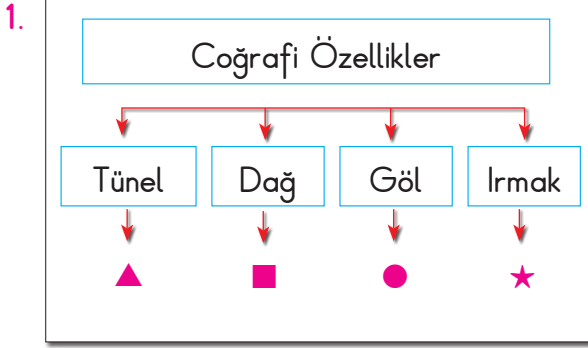
Etkinlik-45

Aşağıda istenenleri harita üzerinde yapınız.

- Türkiye'nin başkentini bulup yeşile boyayınız.
- Türkiye'nin en kalabalık ilini maviye boyayınız.
- Yaşadığınız ili bulup belirtiniz.
- Haritadan arkadaşınızın memleketini işaretleyiniz.

Yukarıda sembolle belirtilenlerden hangisi coğrafi özellik **değildir**?

- A) ▲ B) ■ C) ● D) ★

2. Aşağıdakilerden hangisi yurdumuzun en kalabalık şehirlerinden biri **değildir**?

- A) Kars B) İstanbul
C) İzmir D) Ankara

3.

Baraj	Dağ
Ova	Deniz

Yukarıdaki tabloda coğrafi özellik olmayan işaretlenirse şeklin görüntüsü hangisi gibi olur?

- A)

■	■
■	■

 B)

■	■
■	■

C)

■	■
■	■

 D)

■	■
■	■

4.

Ilgaz Anadolu'nun
Sen yüce bir .....
Baharla yeryüzünde
O cennetin bağısın

Yalçın kayalıklardan
Göklere yükseliyor.
Senin dumanlı başın
Bulutları deliyor.

Yukarıdaki boşluğa hangi coğrafi özellikteki sözcük yazılmalıdır?

- A) denizisin B) dağsın
C) gölüsün D) ırmağısın

5.

Yukarıdaki görselle ilgili bir şiir yazsaydık hangisi bu şiirde **yer almazdı**?

- A) Dağ B) Deniz
C) Ağaç D) Şelale

Yukarıdaki şekilde numaralandırılmış yeryüzü şekilleri hangileridir?

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>
A) Akarsu	Vadi	Ova	Plato	
B) Ova	Akarsu	Vadi	Tepe	
C) Dağ	Akarsu	Ova	Tepe	
D) Plato	Dere	Akarsu	Ova	

Yukarıdaki haritada kahverengi ve mavi renkler yurdumuzun hangi yeryüzü özelliğini gösterir?

	<u>Kahverengi</u>	<u>Mavi</u>
A)	Vadi	Dağ
B)	Akarsu	Ova
C)	Ova	Vadi
D)	Dağ	Deniz

8. Çevresine göre alçakta bulunan geniş düzlüklere ne ad verilir?

- A) Plato
B) Ova
C) Dağ
D) Akarsu

9.

Hangi öğrencinin söylediği, coğrafi bir özellik **olamaz**?

- A) Sıla
B) İrem
C) Alper
D) İlker

10. Deniz yüzeyinden yüksek akarsularla yarılmış düzlüklere ..... denir.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere hangisi gelmelidir?

- A) plato
B) delta
C) ova
D) dağ

İnsan eliyle önlenemeyen sel, fırtına, deprem gibi felaketlerin her birine **doğal afet** denir. Doğal afetler şunlardır:

► Su baskını (Sel)	► Fırtına	► Toprak kayması (Heyelan)
► Deprem	► Tsunami	► Erozyon
► Çığ	► Hortum	► Kasırga

DEPREM

Yer kabuğunda meydana gelen sarsıntılara **deprem** denir. Deprem, ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen bir doğal afettir. Depremi önleyemeyiz ancak depremin zararlarını en aza indirebiliriz.

Depremden Önce Alınabilecek Önlemler

- Binalar sağlam yapılmalıdır.
- İnsanlar deprem konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Çok katlı binalar yapılmamalıdır.
- Yerleşim alanları, fay hattından uzak olmalıdır.
- Devrilebilecek ev eşyaları sabitlenmelidir.
- Deprem çantası hazırlanmalıdır.
- Deprem tatbikatı yapılmalıdır.

Deprem Sırasında Yapılması Gerekenler

- Deprem sırasında paniğe kapılmamalı, balkon, asansör ve merdivenleri kullanmamalıyız.
- Başımızı kollarımızın arasına alarak korumalı ve en sağlam olduğunu düşündüğümüz eşyanın yanına çömelerek korunmalıyız.
- Enerji hatlarından uzak durmalıyız.

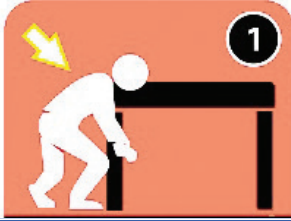
BİLGİ SANDIĞI

Depremleri kaydeden, şiddetini ve uzaklığını gösteren alete **sismograf** denir. Yer hareketlerini ve tabakalarını inceleyen bilim dalına **jeoloji**, bu işle uğraşan kişilere ise **jeolog** adı verilir.

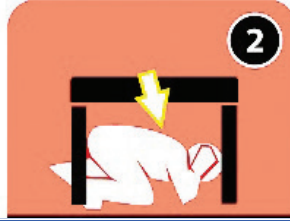

Deprem Sonrasında Yapılması Gerekenler

- Sarsıntı bittiğinde deprem çantamızla güvenli bir alana gitmeliyiz.
- Elektrik, gaz ve su vanalarını kapatmalıyız.
- Çökme ihtimali olan evlerden uzak durmalı ve açık bir alanda beklemeliyiz.

Sağlam olduğunu düşündüğün bir eşyanın yanına
ÇÖK.

Başını kollarının arasına
olarak
KAPAN.

Kendini
koruyabileceğin bir yere
TUTUN.

Deprem sırasında okuldaysak sıramızın yanında hayat üçgeni oluşturmalıyız. Başımızı ellerimizle korumalı ve sağlam bir eşyaya tutunup sarsıntının geçmesini beklemeliyiz. Sarsıntı geçtikten sonra güvenli bir alana geçmeliyiz.

Aşağıdaki doğal ya da insan kaynaklı afetlerle karşılaştığımızda bilmemiz gereken önemli telefonlar şunlardır:

112 Hızır Acil

156 Jandarma

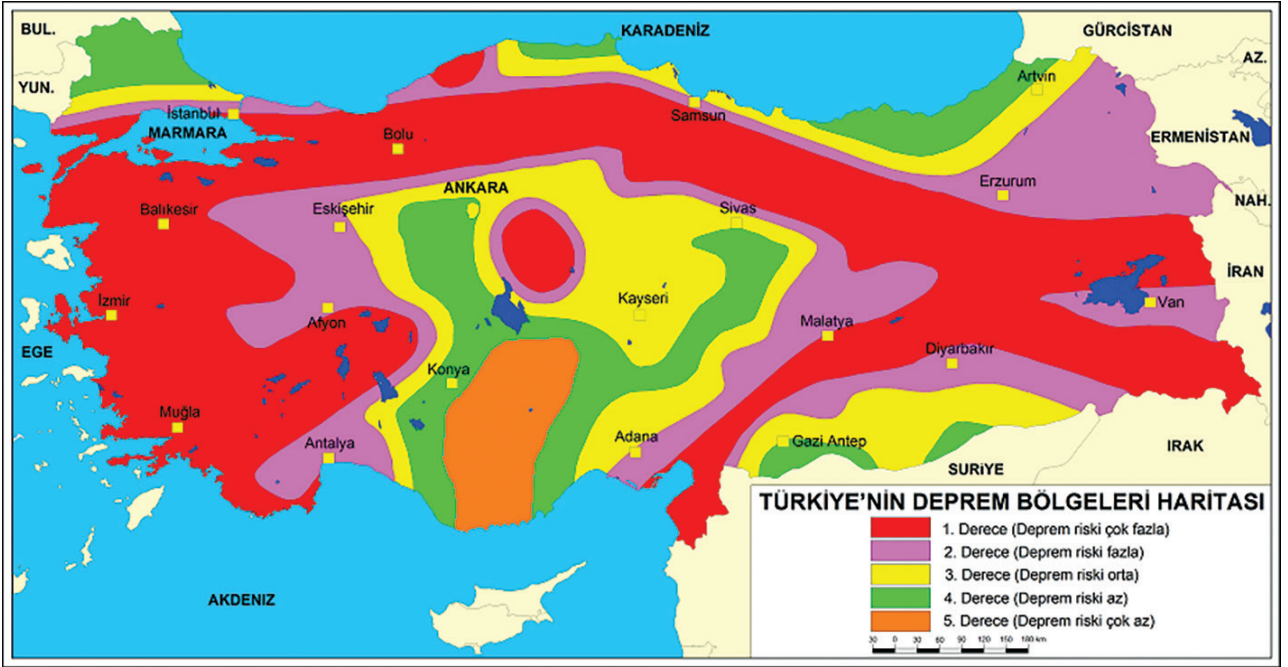
110 İtfaiye

177 Orman Yangını

! Son yapılan güncellemeyle tüm acil numaralara **112**'yi arayarak da ulaşabiliriz.

Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası

Yurdumuz, deprem kuşağında bulunan bir ülkedir. Doğu Anadolu ve Batı Anadolu fay hatları üzerinde şiddetli depremler oluşur. Deprem haritasında 1'den 5'e kadar numaralandırılan tehlike derecelendirmesinde en tehlikeli bölgeler 1. deprem bölgeleridir.

17 AĞUSTOS DEPREMİ

17 Ağustos 1999 gecesi saat 03.02'de Kocaeli Gölçük merkezli gerçekleşen bu deprem rihter ölçeği ile 7,5'tir. 17 Ağustos depremi, büyük çapta can ve mal kaybına neden olmuştur.

17 Ağustos depremi tüm Marmara Bölgesi'nde Ankara'dan İzmir'e kadar geniş bir alanda hissedilmiştir. Depremde pek çok vatandaşımız hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır. Aynı zamanda evleri, iş yerleri yıkılan ve hasar gören vatandaşlarımız olmuştur. Bu nedenle Türkiye'nin yakın tarihini derinden etkileyen en önemli olaylardan biridir. Son yüzyılın en büyük depremlerindendir.

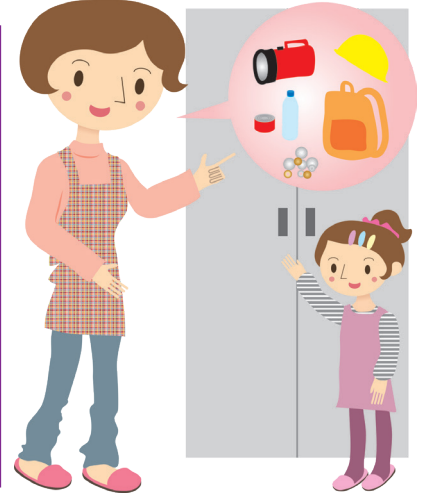

BİLGİ SANDIĞI

Deprem çantasında bulunması gerekenlerden bazıları şunlardır:

► Konserve	► Su
► Bir miktar para	► El feneri
► Gerekli ilaçlar	► Döğük
► Battaniye	► İlk yardım seti
► Radyo	► Bisküvi

HEYELAN (TOPRAK KAYMASI)

Yağışların etkisiyle toprağın alt tabakalarının gevşemesi sonucu üst tabakanın yerinden oynayarak hareket etmesine **heyelan** denir. Ülkemizde en fazla heyelan Karadeniz Bölgesi'nin doğusunda görülür.

SEL

Sürekli yağın yağmurlardan ya da eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın suya **sel** denir.

Selden korunabilmek için;

- Yamaçlar teraslanmalı, akarsu yataklarına setler yapılmalıdır.
- Doğal bitki örtüsü ve ormanlar korunmalıdır.
- Sel bölgelerine, yerleşim yerleri yapılmamalıdır.
- Ağaçlandırmaya önem verilmelidir.

EROZYON

Kayaların, başta akarsular olmak üzere çeşitli etkilerle yıpratılıp yerinden koparılarak eritilmeleri veya bir yerden başka bir yere taşınması olayına **erozyon** denir. Erozyondan korunmak için ağaçlandırma yapılmalı, araziler eğimin tersi yönüne sürülmelidir.

ÇIĞ

Eđimin fazla olduğu yerlerde, dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesine **çığ** denir. Genellikle çığ, bitki örtüsü olmayan yerlerde görülür. Ülkemizde çığın en fazla görüldüğu bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

YANGIN

Yangınlar, çođunlukla dikkatsizlik sonucu meydana gelir.

Yangından korunmak için;

- Yanıcı maddeler ateşe yaklaştırılmamalıdır.
- Kibritle ve ateşle oynanmamalıdır.
- Ormanda ateş yakılmamalıdır.
- Ormanlık alanlara cam kırıkları atılmamalıdır.

Etkinlik-46

Aşağıdaki dizelerde hangi doğal afetlerden bahsedilmiştir? Eşleştiriniz.

1

Kaldırımlarda, yollarda,
Düşey oturmalar varsa
Çok yağışlı havalarda,
Dere, çamur akıyorsa
Korunmak için yaşadığımız çevreyi,
Mutlaka ağaçlandıralım.

a

Yangın

2

Elimizden bir şey gelmez.
Bu felaket hiç sevilmez.
Bu sarsıntı yer küreden
Daha önceden bilinmez.

b

Sel

3

Fazla yağınca yağmur,
Bu doğal afet oluşur.
En verimli topraklar,
Bu afetten dolayı zarar görür.

c

Çığ

4

Bu doğal afetler,
Ormanların yok olmasında,
Büyük rol oynar.
Bu doğal afette,
Zarar görür ormandaki bütün canlılar.

d

Deprem

5

Fazla yağınca kar,
Yüksek yerlerden.
Aşağıya doğru kayar.
Büyük kar kütleleri,
Bu doğal afeti oluşturur.

e

Heyelan

★ Etkinlik-47

Aşağıda depremle ilgili alınacak önlemler verilmiştir. Bunların ne zaman yapılması gerektiğini boşluklara yazınız.

Deprem öncesinde

A

Deprem sırasında

B

Deprem sonrasında

C

- Deprem hissedildiğinde sakin olmalı ve panik yapılmamalıdır.

- Önceden planlanan toplanma yerine gidilerek aile bireyleri beklenmelidir.

- Düşecek veya devrilecek eşyalar duvara sabitlenmelidir.

- Panik yapılmadan bina terk edilmelidir.

- Deprem çantası hazırlanmalıdır.

- Merdivenlerden uzak durulmalı, asansör kullanılmamalıdır.

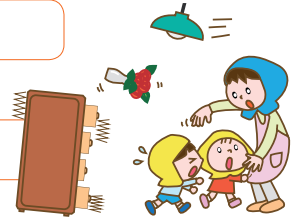
- Su, gaz vanaları ve elektrik şartelleri kapatılmalıdır.

- Ayakta durulmamalı, koşulmamalıdır.

- Aile afet planı yapılmalıdır.

- Artçı sarsıntılar bitmeden binaya girilmemelidir.

- Sağlam bir eşyanın yanında başı koruyacak bir pozisyon alınmalıdır.

Etkinlik-48

Aşağıdaki açıklamalara uygun sözcükleri işaretleyiniz.

1

Doğal afetlerden biridir.

- Trafik Kazası
 Sel

2

Çok kar yağan eğimli yerlerde görülen doğal afettir.

- Çığ
 Deprem

3

Yer kabuğunda meydana gelen kırılmalar sonucu oluşan sarsıntıdır.

- Sel
 Deprem

4

Deprem çantasında bulunması gerekenlerden biridir.

- Radyo
 Süt

5

Daha çok insanların yaptıkları uygulamalardan dolayı ortaya çıkan felakettir.

- Deprem
 Yangın

6

Mal ve can kaybına neden olabilen, kontrol edilemeyen doğal olaylardır.

- Doğal afet
 Hava olayı

7

Türkiye'de görülmeyen doğal afettir.

- Sel
 Tsunami

8

Büyük bir depremden sonra oluşan küçük depremlerdir.

- artçı
 öncü

9

Acil Yardım çağrısının numarasıdır.

- 112
 110

10

Yangın durumunda aramamız gereken numaradır.

- 155
 110

11

Depremin şiddetini belirten kurumdur.

- Meteoroloji
 Rasathane

12

Deprem çantasında bulunmayan bir eşyadır.

- El feneri
 Bilgisayar